

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та самостійної роботи

з навчальної дисципліни

«АРХІТЕКТУРА ЖИТЛОВИХ БУДІВЕЛЬ»

(для студентів спеціальності 191 – Архітектура та містобудування)

Харків – ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 2020

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Архітектура житлових будівель» (для студентів спеціальності 191 – Архітектура та містобудування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. О. В. Смірнова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 14 с.

Укладач   канд. арх., доц. О. В. Смірнова

Рецензент

О. А. Попова, кандидат архітектури, доцент кафедри архітектури будівель і споруд та дизайну архітектурного середовища Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою архітектури будівель і споруд та дизайну архітектурного середовища, протокол № 3 від 23 жовтня 2020 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Зміст навчальної дисципліни за змістовими модулями та темами.....	5
2 Організаційно-методичні рекомендації.....	5
3 Структура організації та зміст практичних занять.....	6
4 Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	12
Список використаних і рекомендованих джерел.....	13

ВСТУП

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «**Архітектура житлових будівель**» складені для студентів спеціальності 191 – Архітектура та містобудування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні прийоми та перспективні тенденції формування житлових будівель; методи забезпечення високого рівня функціонального, екологічного та естетичного комфорту житлових будівель.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення цієї дисципліни базується	На результатах вивчення дисципліни базується
Новітні опоряджувальні та будівельні матеріали	Сучасний інтер'єр громадських і житлових споруд
Сучасні просторові конструкції	Особливості регіональної архітектури
Реконструкція історичного середовища	–
Інновації в проектуванні будівель і споруд	–

Дисципліна «**Архітектура житлових будівель**» складається з таких змістових модулів (далі – ЗМ):

ЗМ 1. Класифікація та історичний розвиток малоповерхових житлових будівель.

ЗМ 2. Специфіка формування малоповерхових житлових будівель.

ЗМ 3. Тенденції формування багатоповерхових житлових будівель у XXI ст.

Метою викладання навчальної дисципліни «**Архітектура житлових будівель**» є ознайомлення студентів з головними теоретичними положеннями, що складають методологію проектування житлових будівель з урахуванням сучасних та перспективних тенденцій проектування та застосування новітніх технологій будівництва.

1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ ТА ТЕМАМИ

МОДУЛЬ 1 АРХІТЕКТУРА ЖИТЛОВИХ БУДІВЕЛЬ

Змістовий модуль 1. Класифікація та історичний розвиток мало-поверхових житлових будівель.

Тема 1.1 Еволюція формування малоповерхових житлових будівель.

Тема 1.2 Сучасна типологія малоповерхових житлових будівель.

Тема 1.3 Об'ємно-просторове рішення малоповерхових житлових будівель.

Змістовий модуль 2. Специфіка формування малоповерхових житлових будівель

Тема 2.1. Рельєф як формоутворюючий засіб індивідуальних житлових будівель підвищеної комфортності.

Тема 2.2. Особливості формування природноінтегрованих індивідуальних житлових будівель підвищеної комфортності

Змістовий модуль 3. Тенденції формування багатоповерхових житлових будівель у XXI ст.

Тема 3.1. Виникнення і розвиток будівель підвищеної та середньої поверховості у світі і на прикладі України.

Тема 3.2. Екоорієнтована архітектура житлових комплексів

Тема 3.3. Архітектурно-художні особливості проектування багатоповерхових житлових будівель.

Тема 3.4. Футурологічні концепції проектування багатоповерхових житлових будівель.

2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Методика викладання курсу «Архітектура житлових будівель» передбачає роботу в діалозі викладача зі студентами та розрахована на 17 годин лекцій, 17 годин практичних занять та 86 годин самостійної роботи.

Для розуміння студентами структури навчального процесу та зв'язку практичних занять і самостійної роботи з лекційними заняттями даний розділ подається у вигляді структурно-змістовних таблиць, що включають як інформацію про зміст, структуру та часовий розподіл по окремим темам та видам занять, так і короткі рекомендації щодо виконання практичних завдань та організації самостійної роботи.

3 СТРУКТУРА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямованого на формування вмінь та навичок виконання певних видів роботи. За кожною темою викладач проводить практичні заняття (табл. 1), на яких формує у студентів уміння та навички практичного застосування окремих теоретичних положень навчальної дисципліни шляхом індивідуального виконання графічно-аналітичних завдань.

Таблиця 1 – Структура організації та зміст практичних занять

Види навчальних занять	Години	Тематика, зміст та методичні вказівки з проведення практичних занять
1	2	3
Модуль 1 Архітектура житлових будівель		
Змістовий модуль 1. Класифікація та історичний розвиток малоповерхових житлових будівель		
Тема 1.1 Еволюція формування малоповерхових житлових будівель	2	Загальні відомості, історія та сучасність малоповерхового житлового будівництва. Ознайомлення з особливостями формування малоповерхової житлової забудови на протязі розвитку цивілізації
Практичні заняття	2	Виконання графічної роботи із проведенням порівняльного аналізу формування малоповерхових житлових будинків в процесі розвитку цивілізації: Виділити основні періоди і схематично проілюструвати процес розвитку малоповерхового житла. Надати короткий опис до кожної ілюстрації.

Продовження таблиці 1

1	2	3
		<p>Вказати особливості проектування інтер'єрних і екстер'єрних просторів малоповерхових житлових будинків на кожному з етапів розвитку цивілізації. Завдання виконують у вигляді графічної роботи на аркуші формату А3</p>
Самостійна робота	6	<p>Перегляд літератури з історії архітектури. Збір відомостей щодо проектування житлових будівель і споруд на різних історичних етапах. Самостійне виявлення найбільш цікавих прикладів архітектурно-будівельних рішень житлового середовища.</p>
Тема 1.2 Сучасна типологія малоповерхових житлових будівель	2	<p>Розгляд типології сучасних малоповерхових житлових будівель. Визначення основних характеристик формування кожного з типів малоповерхових житлових будівель у ХХІ ст.</p>
Практичні заняття	2	<p>Виконання графічної роботи із визначенням типологічної характеристики сучасних малоповерхових житлових будинків: Зобразити 5-6 варіантів малоповерхових житлових будинків різного типу. Позначити тип кожного з представлених житлових утворень, виконати його аналіз.</p> <p>Виявити особливості побудови архітектурно-планувального рішення інтер'єрних і екстер'єрних просторів житлового об'єкта кожного типу. Завдання виконують у вигляді графічної роботи на аркуші формату А3</p>
Самостійна робота	6	<p>Вивчення рекомендованої до розділу науково-методичної літератури. Добірка ілюстрацій на інформаційних джерел, доопрацювання та оформлення графічної роботи</p>
Тема 1.3 Об'ємно-просторове рішення малоповерхових житлових будівель	2	<p>Розгляд особливостей та прийомів планувальної організації індивідуального житлового будинку.</p>

Продовження таблиці 1

1	2	3
Практичні заняття	2	<p>Розробити ескіз об'ємно-просторового рішення малоповерхових житлових будинків:</p> <p>Самостійно скласти програму житлового будинку (з урахуванням особливостей сім'ї, яка в ньому проживає: кількісний і статевий склад, рід занять тощо), перерахувавши основні функціональні групи приміщень.</p> <p>Накреслити принципову схему функціональних зв'язків названих функціональних груп, проаналізувавши послідовне або паралельне розміщення останніх в структурі житлового будинку.</p> <p>Уявити аксонометричну модель об'ємно-просторової композиції житлового будинку.</p> <p>Завдання виконується у вигляді графічної роботи на аркуші формату А3</p>
Самостійна робота	6	<p>Оформлення графічного завдання. Підготовка до проміжного тестування. Робота з конспектом лекцій. Вивчення рекомендованої додаткової науково-методичної літератури по заданій тематиці</p>
Змістовий модуль 2. Специфіка формування малоповерхових житлових будівель		
2.1. Рельєф як формоутворюючий засіб індивідуальних житлових будівель підвищеної комфортності	2	<p>Прийоми формування житлового будинку з урахуванням екологічного підходу. Особливості організації житлового будинку з використанням прийомів геопластики.</p> <p>Вимоги до формування екологічних індивідуальних житлових будинків.</p>
Практичні заняття	2	<p>Виконання ескіз-ідеї малоповерхового житлового будинку, яка ілюструє значну роль використання рельєфу місцевості в його формоутворенні та відповідних енергозберігаючих прийомів і технологій (оснащення будинків новими біокліматичними засобами, альтернативними джерелами енергії, матеріалами).</p>

Продовження таблиці 1

1	2	3
Самостійна робота	11	Вивчення методичної літератури та проектних робіт з заданої теми. З урахуванням самостійно вивчених матеріалів та аналогів продовжується почата на практичному заняттях робота. З урахуванням зауважень викладача проводиться дооформлення графічної роботи
2.2. Особливості формування природноінтегрованих індивідуальних житлових будівель підвищеної комфортності	2	Природний ландшафт як формоутворюючий засіб індивідуальних житлових будинків підвищеної комфортності. Особливості формування індивідуальних житлових будинків підвищеної комфортності в структурі природного ландшафту. Основні прийоми взаємодії індивідуального житлового будинку та природного оточення.
Практичні заняття	2	Виконання проектного рішення індивідуального житла підвищеної комфортності в природному оточенні.
Самостійна робота	11	Вивчення методичної літератури та проектних робіт з заданої теми. З урахуванням самостійно вивчених матеріалів та аналогів продовжується почата на практичному заняттях робота. З урахуванням зауважень викладача проводиться дооформлення графічної роботи.
Змістовий модуль 3. Тенденції формування багатоповерхових житлових будівель у ХХІ ст.		
3.1. Виникнення і розвиток будівель підвищеної та середньої поверховості у світі і на прикладі України.	2	Передумови виникнення багатоповерхового будівництва в кінці ХІХ– початку ХХ ст. Позитивні і негативні ознаки світового досвіду розвитку багатоповерхового будівництва. Основні етапи розвитку поверховості міського житла в УРСР і за роки незалежності України. Сучасні тенденції та приклади багатоповерхового будівництва житлових будинків в незалежній Україні.

Продовження таблиці 1

1	2	3
		Протипожежні вимоги до будівництва багатоповерхових житлових будинків в Україні відповідно до БНіП.
Практичні заняття	2	Проектне рішення багатоповерхових житлових будинків з використанням світлопрозорих елементів. Відібрати ескіз багатоповерхових житлових будинків, в яких архітектурне формоутворення пов'язано своєю виразністю з силою світлового потоку або з оснащенням будинків світловими пристроями – вікнами, еркерами, світло прозорими конструкціями і огорожами.
Самостійна робота	8	Вивчення методичної літератури. За результатами практичного заняття виконуються креслення. З урахуванням зауважень викладача проводиться коригування та виконання графічної роботи начисто.
3.2. Екоорієнтована архітектура житлових комплексів	2	Визначення поняття «Екоорієнтована архітектура» Особливості об'ємно-просторової організації екоорієнтованих комплексів Рекреаційні простори в структурі житлових комплексів
Практичні заняття	2	Запропонувати ескіз ідею екоорієнтованого житлового комплексу: представити планувальну структуру, яка ілюструє значну композиційну роль приміщення рекреаційного призначення (хол, зимовий сад, озеленений рекреаційний поверх) в об'ємній структурі багатоповерхового житлового будинку. Проілюструвати ситуацію у вигляді перспективного зображення. Надати коротку оцінку композиційної значущості наведених прикладів.
Самостійна робота	8	Вивчення рекомендованої до розділу науково-методичної літератури. На основі зібраних матеріалів продовжується почата на практичному занятті робота, виконуються креслення. З урахуванням зауважень викладача

Продовження таблиці 1

1	2	3
		клаузура виконується начисто.
3.3. Архітектурно-художні особливості проєктування багатоповерхових житлових будівель	2	<p>Основні архітектурно-художні засоби композиції багатоповерхових житлових будинків.</p> <p>Особливості проєктування багатоповерхових житлових будинків з використанням засобів композиції.</p> <p>Тектоніка як пріоритетний засіб композиції у формуванні архітектурно-художнього образу багатоповерхових житлових будинків.</p> <p>Вплив кольору при формуванні багатоповерхового житла.</p>
Практичні заняття	2	Виявлення архітектурно-художніх особливостей побудови багатоповерхових житлових будинків. Аналіз фрагментів фасадів багатоповерхових житлових будинків, що ілюструють застосування матеріалів і конструктивних елементів в об'ємному або детальному формуванні.
Самостійна робота	8	Вивчення рекомендованої науково-методичної літератури. Продовження роботи над початою на практичному занятті клаузурою. Оформлення графічної частини роботи з урахуванням зауважень викладача
3.4. Футурологічні концепції проєктування багатоповерхових житлових будівель	2	<p>Причини виникнення футурологічних концепцій житлових будинків.</p> <p>Основні футурологічні концепції формування багатоповерхових житлових будинків.</p> <p>Перспективні тенденції формування багатоповерхових житлових будинків.</p>
Практичні заняття	2	Розробка ескізного проєкту футурологічного багатоповерхового житлового будинку. Визначення зв'язку з однією (або декількома) вивченими футуристичними концепціями формування житла шляхом виявлення властивих їй якостей в архітектурному формуванні

Закінчення таблиці 1

1	2	3
Самостійна робота	5	Підготовка до заліку. Робота з конспектом лекцій. Оформлення альбому з практичними завданнями та анотаціями.
Підсумковий контроль	30	
Усього годин	120	

Критерії оцінок контрольної роботи

1. Студент впевнено орієнтується в змісті курсу, відповідає на всі три контрольні запитання, ілюструючи відповіді ескізами, начерками: «відмінно»
2. Студент орієнтується в змісті трьох контрольних запитань курсу, недостатньо володіє методикою ведення процесу розробки проекту реставрації: «добре»
3. Студент погано орієнтується в змісті контрольних запитань, володіє принциповими питаннями за темами курсу, розуміє специфіку роботи архітектора з пам'ятками архітектури: «задовільно»
4. Студент не орієнтується в змісті контрольних запитань: «незадовільно»

4 ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ ТА СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1 Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1.1 Графічні завдання	25 %
ЗМ 1.2 Графічні завдання	20 %
ЗМ 1.3 Графічні завдання	25 %
Підсумковий контроль з МОДУЛЮ 1 (диф. залік)	30 %
Всього за модулем 1	100 %

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архитектурное проектирование жилых зданий: учебник для студентов вузов / М. В. Лисициан, В. Л. Пашковский, З. В. Петунина [и др.]; под ред. М. В. Лисициана, Е. С. Пронина. – Москва : Архитектура-С, 2006. – 488 с.
2. Архитектурные конструкции / З. А. Казбек-Казиев, В. В. Беспалов, Ю. А. Дыховичный и др.; под общ. ред. З. А. Казбек-Казиева; учеб. для вузов по специальности «Архитектура». – Москва : Высш. шк., 1980. – 342 с.
4. Крижановская Н. Я. Природоинтегрированные индивидуальные жилые дома повышенной комфортности: монография / Н. Я. Крижановская, О. В. Смирнова, И. А. Дегтев. – Белгород : БГТУ, 2013 – 246 с.
6. Козачун Г. У. Типы жилых зданий / Г. У. Козачун. – Высшее образование: Феникс, 2011. – 400 с.
7. Котеньова З. І. Архітектура будівель і споруд : Навчальний посібник / З. І. Котеньова. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 170 с.
8. ДБН В.2.2-15-2005 «Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення». – К.: Держкомбуд України, 2005.
9. ДБН В.3.2.-2-2009. «Реконструкція, ремонт, реставрація об'єктів будівництва. Житлові будинки. Реконструкція та капітальний ремонт». – К. : Держбуд України, 2009.
10. Держ СанПіН 173-96 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів».
11. ДК 018-2000 «Державний класифікатор будівель та споруд». – К.: Держстандарт України, 2000.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«АРХІТЕКТУРА ЖИТЛОВИХ БУДІВЕЛЬ»

(для студентів спеціальності 191 – Архітектура та містобудування)

Укладач **СМІРНОВА** Ольга В'ячеславівна

Відповідальний за випуск *О. А. Попова*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *О. В. Смірнова*

План 2020, поз. 366 М

Підп. до друку 18.12.2020. Формат 60 × 84/16.
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 0,8.
Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК 5328 від 11.04.2017.